

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 24 квітня 2019 року
(протокол № 9)

**ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Бердянськ
2019 рік

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат економічних наук О.В. Горпинич

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «18» квітня 2019 року, протокол № 6.

.

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом навчальної дисципліни є система фінансово-економічних відносин з приводу формування коштів для операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки: мають місце з іншими курсами фахового спрямування «Фінанси підприємств», «Фінансовий менеджмент», «Фінансовий ринок», «Фінансовий аналіз», «Інвестування».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни є надання студентам теоретичних знань про розробку та впровадження суб'єктами господарювання методів комплексного управління капіталом, фінансового планування за традиційними технологіями та технологією бюджетування.

1.2. Основними завданнями дисципліни є формування розуміння теоретичних фінансових концепцій та практичних методів і інструментів обробки фінансової інформації, з метою їх використання для прийняття рішень у галузі забезпечення фінансових потреб суб'єктів господарювання, та визначення оптимальних пропорцій в структурі активів і пасивів підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні *набути таких компетентостей:*

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 7/210 (кредитів ЄКТС/годин).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Зміст та основні завдання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Визначення фінансових ресурсів підприємства. Фінансова діяльність як засіб реалізації стратегічних цілей суб'єкта господарювання на ринку. Цілі фінансової діяльності та задачі які вирішуються в ході управління фінансами підприємства. Функціональний зв'язок фінансової діяльності та фінансового менеджменту Роль фінансової діяльності в забезпеченні конкурентоздатності суб'єкта господарювання. Створення конкурентної переваги по витратам виробництва. Критерії прийняття фінансових рішень. Види фінансової діяльності. Форми фінансування підприємства: внутрішні та зовнішні джерела. Організація фінансової діяльності підприємств. Роль та задачі фінансової служби підприємства. Фактори, що впливають на структуру фінансової служби підприємства. Функціональна, дивізійна та матрична структура фінансової служби підприємства. Вимоги до працівників фінансової служби

Тема 2. Особливості фінансування підприємств різних форм організації бізнесу.

Особливості формування фінансів підприємств виробничої та невиробничої сфери (комерційних та некомерційних підприємств). Фактори, які впливають на вибір організаційної форми бізнесу. Взаємовідносини власників як чинник вибору правої форми організації підприємства. Джерела фінансових ресурсів суб'єктів господарювання з різною правовою формою організації фінансів. Особливості фінансової діяльності приватних підприємств, акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю, командитних і повних товариств, кооперативів, підприємств з іноземними інвестиціями, державних і казенних підприємств

Тема 3. Формування власного капіталу підприємств.

Власний капітал підприємства, його функції та складові. Статутний капітал, його економічний зміст і порядок формування. Додатковий капітал підприємства і джерела його поповнення. Резервний капітал підприємства, його види та джерела формування. Нерозподілений прибуток як елемент власного капіталу підприємства. Вартість залучення власного капіталу. Податкові аспекти формування власного капіталу підприємства. Корпоративні права, номінальна та ринкова вартість корпоративних прав. Збільшення статутного капіталу підприємства: цілі та джерела. Збільшення статутного капіталу за рахунок: коштів інвесторів; коштів підприємства. Методи збільшення статутного капіталу акціонерного товариства. Переважні права на придбання цінних паперів нової емісії як інструмент захисту інтересів інвесторів. Встановлення курсу емісії нових акцій. Умови та механізм емісії, розміщення та обслуговування акцій. Фактори, які впливають на ринковий курс акцій. Розміщення корпоративних прав резидентів на закордонних ринках капіталів. Зміст і форми андеррайтингу. Зменшення статутного капіталу підприємства: основні цілі методи і порядок проведення. Деномінація та конверсія. Порядок викупу та анулювання

корпоративних прав підприємства. Звіт про власний капітал підприємства. Мета складання і порядок узгодження з іншими формами фінансової звітності.

Тема 4. Позичковий капітал підприємства, його ознаки і складові.

Позичковий капітал підприємства, його ознаки та складові. Фінансові кредити. Довгострокові та короткострокові банківські кредити. Кредити в іноземній валюті від резидентів і нерезидентів. Практична робота із залучення банківських кредитів. Умови та порядок одержання суб'єктами господарювання банківських кредитів. Кредитоспроможність підприємства. Якісні та кількісні критерії кредитоспроможності. Кредитне забезпечення. Застава як спосіб кредитного забезпечення. Види застави: рухоме майно, іпотека, застава майнових прав, кредити під заставу векселів та інших цінних паперів. Гарантії та поручительства. Облігації підприємств. Види облігацій та їх параметри. Порядок емісії облігацій. Погашення облігацій підприємств. Облігації з нульовим купоном. Конвертовані облігації. Варанти та їх роль у залученні підприємством позичкового капіталу. Комерційні кредити: значення та різновиди. Оцінка вартості капіталу, залученого на основі комерційного кредитування. Факторинг як специфічний кредитний субститут.

Тема 5. Самофінансування підприємств.

Внутрішні джерела фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємств. Порівняльна характеристика внутрішніх і зовнішніх джерел формування власного капіталу підприємства. Самофінансування та його роль у формуванні фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. Форми самофінансування. Поняття тезаврації прибутку підприємства. Нерозподілений прибуток та його економічний зміст. Вплив оподаткування на розподіл і використання прибутку підприємства. Амортизаційні відрахування та забезпечення наступних витрат і платежів як внутрішні джерела фінансування підприємств.

Тема 6. Фінансова діяльність підприємств у сфері зовнішньо - економічних відносин.

Компетенції фінансових служб у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Види зовнішньоекономічних операцій. Правила ІНКОТЕРМС. Зовнішньоекономічні ризики. Регулювання і розподіл виручки від зовнішньоекономічної діяльності в іноземній валюті. Розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Правила здійснення розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Форфейтинг як спосіб кредитування зовнішньоекономічних операцій. Митне оформлення та оподаткування зовнішньоторговельних операцій. Основа нарахування податків і платежів, які сплачуються у процесі митного оформлення вантажів.

Тема 7. Дивідендна політика підприємства.

Зміст, значення та основні завдання дивідендної політики. Фактори дивідендної політики. Теорії в галузі дивідендної політики. Дивідендна політика і структура капіталу. Взаємозв'язок дивідендної політики і самофінансування підприємства. Порядок нарахування дивідендів. Джерела та форми виплати дивідендів. Методи нарахування дивідендів. Виплата дивідендів корпоративними правами. Подрібнення

акцій та викуп акціонерним товариством акцій власної емісії як інструменти дивідендної політики. Ефективність дивідендної політики. Особливості нарахування дивідендів акціонерними товариствами і товариствами з обмеженою відповідальністю. Особливості нарахування дивідендів господарськими товариствами з часткою державної власності у статутному капіталі Оподаткування дивідендів. Оподаткування розподіленого та нерозподіленого прибутку як фактор дивідендної політики.

Тема 8. Оцінка вартості підприємства.

Економічна сутність оцінки вартості підприємства. Необхідність, завдання та принципи оцінки вартості підприємства. Вартість підприємства і середньозважена вартість капіталу. Методичні підходи до оцінки вартості підприємства. Методи, засновані на оцінці потенційних грошових потоків та доходів підприємства: метод дисконтування чистих грошових потоків; метод капіталізації доходу. Ставка дисконту та ставка капіталізації. Майновий (витратний) підхід. Ринковий підхід в оцінці вартості підприємства: зіставлення мультиплікаторів і порівняння транзакцій. Практична робота з оцінки вартості підприємства. Порядок здійснення оцінки. Звіт про оцінку вартості підприємства.

Тема 9. Фінансові аспекти реорганізації підприємств.

Реорганізація як специфічний напрям фінансової діяльності підприємств. Мета та завдання реорганізації підприємств. Види реорганізації підприємств: загальна характеристика. Загальні передумови реорганізації суб'єктів господарювання: нормативно-правові та фінансово-економічні. Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємства: злиття, поглинання, приєднання. Фінансовий механізм укрупнення підприємств. Визначення пропорцій обміну корпоративних прав під час реорганізації: мета, методи. Реорганізація, спрямована на розукрупнення підприємств: поділ, виділення. Фінансовий механізм розукрупнення підприємств. Перетворення як особлива форма реорганізації. Роль перетворення в оптимізації фінансування підприємства. Зміст і порядок складання реорганізаційної угоди. Передатний та роздільний баланси.

Тема 10. Фінансовий контролінг.

Сутність, зміст та функції фінансового контролінгу. Стратегічний та оперативний фінансовий контролінг. Монетарні та немонетарні фінансові цілі. Координація як центральна функція контролінгу. Внутрішній аудит, консалтинг та методологічне забезпечення в системі функцій контролінгу. Система раннього попередження та реагування: основні завдання та порядок організації. Дискримінантний аналіз: однофакторний і багатофакторний. Методи контролінгу. Вартісний аналіз. Портфельний аналіз та сфера його застосування. Бенчмаркінг та його зміст. ABC-аналіз і порядок його використання. Аналіз сильних і слабких місць. Аналіз точки беззбитковості. Метод директ-костінг. Методи фінансового прогнозування. Суб'єктивні (експертні) методи визначення прогнозних показників. Каузальне прогнозування. Методи екстраполяції.

Тема 11. Фінансове інвестування підприємства

Сутність та види фінансових інвестицій підприємств. Цілі та об'єкти фінансового інвестування. Довгострокові фінансові інвестиції. Поточні фінансові вкладення.

Фінансові інвестиції в асоційовані, дочірні та спільні підприємства. Вкладення в боргові фінансові інструменти. Оцінка доцільності фінансових інвестицій. Оцінка доцільності вкладень в інвестиції з фіксованою ставкою дохідності. Моделі та методи оцінки вартості фінансових інструментів. Динамічні та статичні методи оцінки. Метод дисконтування. Оцінка доцільності вкладень у корпоративні права. Зміст фундаментального аналізу акцій. Показники, які використовуються у процесі фундаментального аналізу. Технічний аналіз акцій. Методи оцінки фінансових інвестицій при відображенні їх у фінансовій звітності. Справедлива вартість фінансових інвестицій. Застосування методу ефективної ставки процента при оцінці фінансових інвестицій. Оцінка фінансових інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства за методом участі в капіталі.

Тема 12. Методичні основи бюджетування різних організаційно-правових форм

Сутність та значення бюджету підприємства. Бюджетний період. Бюджетний цикл. Інфраструктура бюджетного процесу. Аналітичний, обліковий, організаційний і програмно-технічні складові. Роль бюджетів у прийнятті фінансових рішень. Складові бюджетування. Алгоритм розробки методичних основ бюджетування. Рекомендації по складанню бюджетів витрат центрів відповідальності на плановий рік. Формування центрів фінансової відповідальності підприємства.

3. Рекомендована література

1. Азаренкова Г. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва : підручник / Г. М. Азаренкова, О. М. Біломістний, І. І. Біломістна ; М-во освіти і науки України, Ун-т банк. справи Нац. банку України. – Київ : УБС НБУ, 2014. – 303 с. : іл., табл. – Бібліогр.: с. 299–303.
2. Барнич Ю. О. Бізнес-план підприємницької виробничої діяльності [Текст]: навч. посіб. / Ю. О. Барнич. – 2-ге вид., допов. – Київ : НТУУ «КПІ», 2011. – 124 с
3. Васильчук І.П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч.-метод. посіб. / [І.П. Васильчук, Т.П. Якимчук, Н.Є. Крупська]. – Львів: “Магнолія-2006”, 2013. – 336 с.
4. Гораль Л. Т., Фадєєва І. Г., Спасів Н. Я., Данилюк-Черних І. М.Ф - 59 Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи студентів. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2017. – 46 с.
5. Економіко-фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О.В. Колесніков] – Х: УкрДАЗТ, 2010. – 182 с.
6. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
7. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” від 12.07.2001 № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
8. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23.02.2006 № 3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.
9. Квасницька Р.С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / [Р.С. Квасницька] – К.: Магнолія-2006, 2013. – 631 с.
10. Кравчук О.М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / [О.М. Кравчук, В.П. Лещук] – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 504 с.

11. Лубенченко О.Е. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. для сам. вивч. дисц. / [О.Е. Лубенченко, Н.В. Гришко, І.Л. Чабаненко] – Алчевськ.: ДонДТУ, 2010. – 223 с.

12. Петрушевська В.В. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: конспект лекцій. / [В.В. Петрушевська, П.П. Можаровська, Н.О. Одинцова.] – Донецьк: Техно-пак, 2012. – 105 с.

13. Пілецька. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / [С.Т. Пілецька, О.А. Сапліна] – Краматорськ: ДДМА, 2009. – 112 с.

14. Полтарак Н.І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання (на прикладі малого бізнесу): навч. посіб. / [Н.І. Полтарак] – Х.:ХАІ, 2011. – 48 с.

15. Партин Г. О.Фінансовий контролінг: навч. посіб. / Партин Г. О., Задерецька Р. І. – Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 232 с.

16. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання / О.О. Терещенко, Я. І. Невмержицький, А. П. Куліш; Навч. метод. Посіб. – К. : КНЕУ, 2006. – 312с.

4. Методи навчання: лекція, демонстрування, практичні роботи, метод письмового контролю.

5.Форма підсумкового контролю успішності навчання – *екзамен*

6. Система оцінювання кредитно-трансферна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BС (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни